

Broj:1356/10

POSEBAN IZVJEŠTAJ

-SOCIJALIZACIJA DJECE REPUBLIKE SRPSKE -

Banja Luka

I UVOD

Zakonom o Ombudsmanu za djecu¹ utvrđeno je da Ombudsman za djecu ima pravo uvida u način ostvarivanja brige o djeci koja su privremeno, na osnovu odluke nadležnog organa, smještena kod pravnih i fizičkih lica, uključujući i pravo pristupa prostorijama u kojima se dijete nalazi.

O obavljenom uvidu iz stava 1.ovog člana Ombudsman za djecu sastavlja izvještaj koji dostavlja licima iz stava 1.ovog člana, kao i organu koji vrši nadzor nad radom tih lica.

Lica kojima je izvještaj dostavljen su dužna, u roku od 30 dana po prijemu, izvijestiti ombudsmana za djecu o preduzetim radnjama.²

U skladu sa ovlašćenjima utvrđenim Zakonom, ovim Izvještajem Ombudsman za djecu konstatuje uslove boravka i poštovanje prava djece u odmaralištu u Kumboru. Kontrolom koja je izvršena posjetom kampu u junu i avgustu 2010.godine sumirani su i rezultati posjete ostvareni do ovog datuma, s obzirom da je ovo četvrta posjeta predstavnika institucije Ombudsmana za djecu ovom kampu u 2009. i 2010. godini.

Predhodne posjete za prioritet su imale razgovor sa djecom o tome koliko znaju o svojim pravima, da li i kako prepoznaju problem koji imaju, da li i sa kim o tome razgovaraju.

Posjeta obavljena u izvještajnom periodu za prioritet je imala uvid u način rada i organizaciju kampa, te smještaj, ishranu djece i organizaciju njihovog slobodnog vremena, odnosno ostvarivanje postavljenog cilja kampa, a to je socijalizacija djece. Zbog navedenog posjeta je najavljena nekoliko dana ranije kako bi bile obezbjeđene potrebne informacije i dokumentacija.

Na postavljena pitanja dati su direktni odgovori, tražena dokumentacija takođe, zamjenik direktora javnog fonda gđa mr Jovanka Vuković i upravnik odmarališta Zorana Zarubica otvoreno su razgovarali o funkcionisanju kampa.

Tokom navedenih posjeta razgovor je obavljen sa koordinatorom gđom Zoricom Radović i sa doktoricom Željkom Popović, te majkama iz Udruženja za pomoć djeci sa smetnjama u razvoju iz Doboja koje su sa svojom djecom boravile u Kumboru.

Iako je Institucija i do sada imala priliku uvjeriti se u način i uslove realizacije projekta- "Socijalizacija djece u Republici Srpskoj", ovim izvještajem posebno se ukazuje na uslove boravka djece u kampu koje su predstavnici Institucije konstatovali uvidom u samom kampu, ali i u razgovoru sa djecom, roditeljima i stručnim osobljem angažovanim na realizaciji projekta.

II ZAKON O DJEČIJOJ ZAŠTITI

Zakon o dječijoj zaštiti³ uređuje sistem dječije zaštite u Republici Srpskoj tako da:

¹ Zakon o Ombudsmanu za djecu, "Službeni glasnik Republike Srpske", broj 103/08

² Zakon o Ombudsmanu za djecu, član 10.

Član 1.

Ovim Zakonom uređuje se sistem dječije zaštite, koji se zasniva na pravu i dužnosti roditelja da se staraju o podizanju i vaspitanju svoje djece, pravu djeteta na uslove života koji omogućavaju njegov pravilan psihofizički razvoj i obavezi države da mu to omogući.

Član 10.

Prava u oblasti dječije zaštite u smislu ovog Zakona su:

- 1) naknada plate za vrijeme korišćenja porodiljskog odsustva;
- 2) materinski dodatak;
- 3) pomoć za opremu novorođenčeta;
- 4) dodatak za djecu;
- 5) zadovoljavanje razvojnih potreba djece;
- 6) predškolsko vaspitanje i obrazovanje za djecu bez roditeljskog staranja, djecu sa smetnjama u razvoju i djecu na dužem bolničkom lečenju;
- 7) odmor i rekreacija djece do 15 godina starosti u dječijem odmaralištu;

O obezbeđivanju prava iz stava 1- 6.ovog člana stara se Republika,a o pravu iz člana 7- odmor i rekreacija djece - stara se jedinica lokalne samouprave u skladu sa ovim zakonom i materijalnim mogućnostima.

Član 27.

Djeca do 15 godina starosti imaju pravo na pomoć u cilju postizanja i zadovoljenja razvojnih potreba pod uslovima i na način utvrđen programom nadležnog organa Fonda dječije zaštite.

Programom iz stava 1.ovog člana utvrđuje se vrsta pomoći, nosioci programa, obim korisnika prava i učešće Fonda dječije zaštite u finansiranju.

Pravo djece na pomoć u cilju postizanja i zadovoljenja razvojnih potreba utvrđeno članom 27. članom realizuje se kroz projekat „Socijalizacija djece Republike Srpske“.

Član 31.

Djeca do 15 godina starosti imaju pravo na boravak u dječijem odmaralištu koje uključuje pravo na na odmor i rekreaciju, zdravstvenu zaštitu, ishranu, vaspitno-obrazovni rad i sportsko-rekreativne aktivnosti pod uslovima i na način koji utvrdi nadležni opštinski organ.

Član 36.

O pravima iz člana 10 stav 1 - 6 ,pa time i pravo na "zadovoljavanje razvojnih potreba djece" kroz projekat "Socijalizacija djece Republike Srpske" , rješava centar za socijalni rad, odnosno služba socijalne i dječije zaštite opštine u kojoj je prebivalište roditelja, koristeći informacioni sistem Fonda dječije zaštite.

³ Zakon o dječijoj zaštiti, "Službeni glasnik Republike Srpske", broj 4/02,Prečišćen tekst i Izmjene zakona o dječijoj zaštiti "Službeni glasnik Republike Srpske", broj 14/08 i 1/09

III CILJEVI PROJEKTA

Realizacija projekta „Socijalizacija djece Republike Srpske“, odgovor je prije svega na zadovoljavanje potreba djece čiji je razvoj osujećen nepovoljnim socijalnim, ekonomskim, porodičnim ili zdravstvenim prilikama i pomoć porodici u ostvarivanju njene uloge u socijalizaciji i zaštiti djece.

Zato su i ciljevi projekta upravo tako definisani:

- Socijalizacija i integracija djece u zajednicu vršnjaka, širu društvenu zajednicu i upoznavanje sa ambijentom drugačijim od njihovog uobičajenog;
- Afirmacija i podizanje nivoa socijalnih kompetencija kod djece sa posebnim potrebama i djece iz socijalno deprimiranih porodica kroz druženje, učenje novih vještina, takmičenja;
- Prevazilaženje separacione krize kod djece koja se prvi put odvajaju od porodice;
- Pružanje adekvatne psiho-socijalne podrške djeci sa izraženim psihološkim, emocionalnim i separacionim problemima;
- Rehabilitacija djece sa posebnim potrebama i djece sa hroničnim zdravstvenim problemima;
- Podizanje nivoa roditeljskih kompetencija kod roditelja djece sa posebnim potrebama;
- Razvijanje osjećaja i njegovanje humanog odnosa u smislu podrške licima kojima je pomoć potrebna;
- Razvijanje duha zajedništva i osjećaja pripadnosti vršnjačkoj grupi;
- Upoznavanje drugih krajeva Republike Srpske kroz igru i druženje djece.

Postavljeni ciljevi zahtijevaju da projektom budu obuhvaćene gotovo sve kategorije djece, djeca iz višečlanih porodica, iz socijalno ugroženih porodica, djeca bez roditeljskog staranja, djeca sa smetnjama u razvoju, talentovana djeca, djeca pripadnici nacionalnih manjina...I upravo to i jeste osnovni i najvažniji cilj projekta, gotovo sve kategorije djece u istom programu i na zajedničkom zadatku, na odmoru, uz igru i druženje uče o vrijednostima drugih i na principu inkluzije uče o različitostima, socijalizuju se i razvijaju osjećaj empatije.

IV PARTNERI U REALIZACIJI PROJEKTA

Partneri u realizaciji projekta—institucije, ustanove, organizacije (realizatori projekta i pružaoci usluga):

- 1) centri za socijalni rad, službe socijalne i dječije zaštite;
- 2) republičke organizacije;
- 3) lokalne zajednice;
- 4) nevladine organizacije i udruženja građana registrovane za rad sa djecom sa posebnim potrebama, roditeljima višechlanih porodica i romskom populacijom;
- 5) specijalizovane ustanove i ustanove socijalne i dječije zaštite (dječiji domovi);
- 6) zdravstvene ustanove koje imaju djecu sa hroničnim oboljenjima na dužem bolničkom liječenju;
- 7) univerziteti;
- 8) obrazovni centar za demokratiju i ljudska prava – CIVITAS;
- 9) vlasnik uslužnog prostora i objekata na moru;
- 10) prevoznik i
- 11) pojedinci-stručnjaci

V USLOVI BORAVKA U KAMPU

KUMBOR

Mjesto Kumbor smješteno je na crnogorskom primorju, u bokokotorskom zalivu, u blizini Herceg Novog, između Baošića i Bijele.

Kumbor je malo mjesto, prepoznatljivo po broju sunčanih dana u godini i po malim i pješčanim plažama, mjesto bez saobraćajnih gužvi i buke iz kafića. Upravo to ga čini mjestom pogodnim za odmor porodice i djece i posebno za organizovano ljetovanje djece.

U ovom odmaralištu projekat „Socijalizacija djece Republike Srpske“ realizuje se od 2002.godine.

KAMP

Kamp predstavlja jednu građevinsku i prostornu cjelinu fizički ograđenu i odvojenu od drugih vlasnika sa sopstvenom plažom.

Iako fizički odvojen prostor, postavljene ograde su diskretne i ni po čemu se ne razlikuju od susjednih objekata.

Kamp je smješten na samoj obali mora i ima dobre saobraćajne veze i druge komunikacije. Objekti se električnom energijom napajaju iz elektrodistributivne mreže, a vodosnabdijevanje je iz vodovodne mreže. U slučaju nedostatka vode, kamp ima svoje rezervoare, tako da je snabdijevanje vodom i strujom kontinuirano.

Kamp ima izrađene betonske staze i rampe za djecu u kolicima tako da im je omogućeno slobodno kretanje i odlazak u restoran, sanitarni čvor, smještajni objekat i plažu.

Na samom ulazu u kamp postavljena je ograda - kapija, tako da ulaz nije omogućen nepozvanim i nepoznatim osobama, a na ulazu je velikim slovima ispisano da je to odmaralište za djecu Javnog fonda dječije zaštite iz Republike Srpske.

Na ulazu u kamp je i prostorija koordinatora, lica koje je odgovorno za sve aktivnosti i njihovu koordinaciju za vrijeme jedne smjene.

Objekti su ofarbani veselim bojama sa crtežima djece, posterima o njihovim pravima i sa prilagođenim prostorom za dnevne aktivnosti djece.

Kamp je organizovan tako da i djeca i svi odrasli koji u njemu borave na raspolaganju imaju sve potrebne sadržaje.

Kamp ima upravnika koji je svakodnevno prisutan u kampu i koji koordiniše sve potrebne aktivnosti, kako bi usluge koje kamp pruža djeci bile blagovremene, adekvatne njihovim potrebama i u datim uslovima obezbijedile najbolje moguće za djecu.

Uprava kampa je veoma angažovana i godinama zajedno sa nadležnim institucijama iz Republike Srpske, prije svega sa Javnim fondom dječije zaštite, preduzima mjere kako bi uslovi za boravak djece svake godine bili kvalitetniji.

SMJEŠTAJ

U okviru kampa smješteni su bungalovi kontejnerskog tipa sa 190 ležajeva. Objekti su okrečeni veselim bojama i grupisani u jednom dijelu kampa. Objekti su uglavnom sa 6 kreveta i odvojeni kao spavaonice za dječake i djevojčice. Svi kreveti su opremljeni dušecima, jastucima i potrebnom posteljinom.

Spavaonice imaju i jednu ili dvije otvorene police za odlaganje ličnih stvari djece.

Spavaonice imaju prirodno osvjetljenje, na prozorima su zavjese kao zaštita od sunca i mrežice koje preventivno pružaju zaštitu od insekata.

Objekti su natkriveni dodatnim krovom da bi se smanjio uticaj toplote i istovremeno stvorio prostor za različite aktivnosti djece ispred objekata.

KUHINJA

Kuhinja je smještena u zidanom objektu sa svom opremom i uređajima potrebnim za pripremu 800 obroka, ali i za propisno čuvanje hrane. Redovna kontrola ispravnosti hrane vrši se od strane higijensko-epidemiološkog zavoda Crne Gore i od strane ljekara u kampu.

Uz kuhinju je natkrivena trpezarija - terasa adekvatno opremljena stolovima, sa 500 stolica i kolicima za posluživanje. Higijena u trpezarijskom prostoru je zadovoljavajuća i o njoj brine osoblje angažovano za higijenu kampa.

Radnici u kuhinji su radnici kampa sa zanimanjima neophodnim za obavljanje ove vrste posla.

Djeca u kampu imaju tri obroka, doručak, ručak i večeru, i dvije užine, poslije doručka i poslije ručka. Prilikom povratka iz kampa svi učesnici dobijaju lanč paket za put.

Kada u smjeni borave djeca koja zahtijevaju poseban režim ishrane, iz zdravstvenih ili drugih opravdanih razloga (djeca oboljela od dijabetesa ili celijakije), za njih se pripremaju obroci prilagođeni njihovim potrebama.

Jelovnik se priprema za jednu smjenu unaprijed i prilagođen je potrebama djece.

DNEVNI BORAVAK

Prostor za dnevni boravak djece nije namjenski definisan i odvojen, ali se terasa - trpezarija koristi za potrebe djece i vaspitača kao prostor za radionice i druge aktivnosti prema utvrđenom planu.

Za istu svrhu služi i prostorija u okviru zidanog objekta - kuhinje koja je prilagođena djeci za različite aktivnosti u slobodne vrijeme.

SANITARNI ČVOR

Kamp ima uređena kupatila sa 14 kabina, toaleta sa 16 kabina, odvojeni za muške i ženske korisnike. Poseban dio sanitarija - kupatila i toaleti prilagođeni su djeci sa smetnjama u razvoju. Imajući u vidu veliki broj djece različitog uzrasta koja koriste ovaj prostor, higijena prostora je zadovoljavajuća.

AMBULANTA

Kamp ima svoju priručnu ambulantu sa sanitarnim čvorom i klima uređajem. Ovaj prostor namijenjen je za rad doktora i medicinske sestre i obezbijeđen je neophodnim lijekovima i instrumentima za potrebe zbrinjavanja djece i pratećeg osoblja u kampu. Jedan objekat predviđen je kao stacionar za slučaj potrebe izolacije djece iz zdravstvenih razloga.

Doktora i medicinsku sestru ima svaka smjena, oni se unaprijed angažuju i prema utvrđenom rasporedu brinu o zdravlju djece za vrijeme njihovog boravka u kampu.

Prema izjavama doktora, njihova intervencija najčešće se dešava u slučajevima prehlade kod djece, manjih povreda, ogrebotina a u prvih dva tri dana na početku smjene i za prilagođavanje djece na nove uslove, novu sredinu, odvojenost od roditelja i slično.

Kamp 24 h raspolaže vozilom za prevoz u eventualnim hitnim slučajevima, a ima zaključen i Sporazum sa Centrom vojno medicinskih ustanova - Meljine, za slučaj potrebe složenijih intrevencija za učesnike u kampu.

RECEPCIJA I PRODAVNICA

U sklopu kampa je recepcija gdje djeca ali i njihovi vaspitači mogu dobiti različite informacije vezano za područje na kojem borave, te prodavnica sa slatkišima, grickalicama i sladoledom, u kojoj djeca mogu kupiti sitnice koje žele. Djeci je omogućen i kontakt sa roditeljima putem dvije telefonske linije, na način da po pozivu roditelja u dogovoreno vrijeme djeca mogu ostvariti kontakt. Izuzetno, po potrebi, i djeca sama mogu ostvariti telefonske pozive.

PARKING

Kamp ima i svoj parking prostor koji nije veliki ali zadovoljava potrebe kampa.

Ovaj prostor omogućava i pristup autobusa koji dovoze i odvoze djecu iz kampa, čime je osigurana bezbjednost djece kod ulaska u autobus i unosu stvari u dolasku u kamp i njihovom povratku, ali i za posjete i goste koji svake godine posjećuju djecu u kampu.

PREVOZ DJECE

Prevoz djece od mjesta boravka do kampa i nazad je dio aktivnosti kojoj se svake godine posvećuje posebna pažnja, s obzirom da mora biti osiguran na način da bezbjednost djece bude na najvišem mogućem nivo.

Javni fond svake godine, u skladu sa Zakonom o javnim nabavkama raspisuje javni oglas kojim poziva zainteresovane prevoznike koji moraju ispunjavati predviđene uslove za obavljanje usluge prevoza djece. Između ostalih uslova, autobusi ne smiju biti stariji od pet godina, moraju imati klima uređaje a vozači dodatnu osjetljivost za djecu i prevoz djece i sa smetnjama u psiho - fizičkom razvoju.

Djeca iz svake opštine polaze sa unaprijed određenog mjesta i u određeno vrijeme.

Stručna služba Javnog fonda za dječiju zaštitu blagovremeno obavijesti sve realizatore projekta o mjestu i satnici polaska, o registarskim tablicama autobusa i kontakt telefonu vozača. Prevoznik učesnike dovozi u sam kamp, u povratku djeca se vraćaju na mjesto odakle su krenuli. Osoblje i svi učesnici kampa putuju zajedno sa djecom iz svoje opštine.

PLAŽA

U sklopu kampa je plaža dužine 65 m koju čini: dio uz more sitni kamen, jedan dio betoniran i travnata površina.

Na samoj plaži i vodi napravljen je drveni mol površine oko 60 m² namijenjen za sunčanje djece i za aktivnosti u vodi.

Plaža je ograđena tako da nije omogućen pristup trećim licima na plažu, niti je moguće da djeca kupajući se odu na druge plaže.

Na plaži je nekoliko suncobrana, stolova i stolica i instaliran tuš.

Plaža je vrlo uredna, ulaz u vodu za djecu je pristupačan, a na vodi su postavljene oznake do kojih mogu plivati.

SPORTSKI TERENI

U okviru kampa, uz samu plažu uređeni su prostori za sportske aktivnosti djece i to mali fudbal, košarku, stoni tenis, odbojku. U kampu su djeci na raspolaganju i tobogani, ljuljaške i zelene površine.

Sportske rekvizite za potrebe projekta obezbjeđuje Javni fond za dječiju zaštitu, a ponekad i sami učesnici obezbijede nešto od rekvizita za svoje potrebe ili ih djeca dobiju na poklon od institucija i organizacija koje ih posjete za vrijeme ljetovanja.

DNEVNE AKTIVNOSTI

Prema unaprijed utvrđenom planu aktivnosti, dnevni raspored za učesnike kampa je sledeći

- 7,00 - ustajanje
- 7,00 - 7,45 - jutarnja higijena i gimnastika
- 8,00 - 9,00 - doručak
- 9,00 - 11,00 - kupanje
- 12,00 - 13,00 - ručak
- 13,00 - 14,00 - odmor
- 14,00 - 15,00 - radionice
- 15,00 - 18,00 - kupanje(prema preporuci lekara u zavisnosti od temperature, nekad i od 16h)
- 18,00 - 19,00 - priprema za zabavni program - muzički, plesni, literarni
- 19,00 - 20,00 - večera
- 20,30 - 23,00 - zabavni program
- 23,00 - odlazak na spavanje

RADIONICE

U kampu su organizovane različite radionice za kreativne, sportske i edukativne potrebe djece. Radionice realizuju obučeni studenti - volonteri ili eventualno posebno angažovani stručnjaci na teme:

nenasilne komunikacije, prepoznavanje različitosti, vršnjačkog nasilja, a djeca se sama opredjeljuju za radionicu prema svom uzrastu i potrebi da iz te oblasti dobiju dodatna znanja.

Po prvi put u 2010.godini organizovane su i radionice za roditelje. Radionice su rezultat dosadašnjeg iskustva boravka roditelja u kampu, koje je pokazalo da učešće roditelja u kampu vrlo pozitivno djeluje i na djecu i roditelje. Za vrijeme boravka u kampu roditelji razmijene iskustva, znanja, informacije o pravima u sistemu dječije zaštite, probleme sa kojima se susreću u svojim sredinama, upoznaju se sa načinom organizovanja roditelja u drugim opštinama i aktivnostima drugih udruženja.

Radionice za roditelje organizovane su u posljednjoj smjeni, bilo ih je ukupno pet, i imale su za cilj jačanje samopouzdanja i razvijanje socijalnih i komunikacijskih vještina.

ZABAVNI PROGRAM

Zabavni program se organizuje svako veče za sve učesnike kampa. Djeca sa vaspitačima, volonterima i sportskim animatorima dogovaraju sadržaj programa i zajedno ga pripremaju. Program za svako veče je drugačije osmišljen, ali svaki od njih ima za cilj uključiti što veći broj djece u realizaciji programa. Neke od tema zabavnog programa su: ja imam talenat, običaji u mom gradu, kviz takmičenja iz različitih oblasti, maskenbal, takmičenja u različitim disciplinama - brzo hodaње u vreći, sa čašom punom vode na glavi, pogađanje mete vezanih očiju i slično.

Osnovni cilj ovih aktivnosti je da sva djeca pokažu koliko i šta mogu, naročito djeca sa smetnjama u razvoju gdje je naglasak na njihovim mogućnostima i kapacitetima i njihovom korišćenju.

Poslije zabavnog programa djeca uz muziku, igru i ples završavaju svoj radni dan.

STRUKTURA DJECE

Prema podacima JFDZ u kampu je u 2010.godini boravilo ukupno 1476 djece, u 12 desetodnevnih smjena, u smjeni je u prosjeku bilo oko 130 djece. Prva smjena počela je 1.juna 2010, a zadnja je završena 15. septembra 2010. godine. Smjene su organizovane na bazi desetodnevnog boravka i u njima su boravila djeca iz 59 opština iz Republike Srpske.

Djeca učesnici u projektu u 2010.godini po kategorijama⁴

⁴ Prema podacima JFDZ

Kategorije	nominalno	%
1. Djeca sa posebnim potrebama	202	13,68%
2. Djeca sa hroničnim oboljenjima	78	5,28%
3. Djeca bez roditeljskog staranja	43	2,91%
4. Djeca iz strukturalno i funkcionalno promijenjenih porodica	129	8,73%
5. Djeca iz porodica korisnika stalne nov. pomoći iz socijalne zaštite i korisnici dodatka na djecu	383	25,94%
6. Djeca poginulih boraca, djeca civilnih žrtava rata i logoraša	79	5,35%
7. Djeca sa roditeljima invalidima (jedan i/ili oba) bez obzira na razloge nastanka invaliditeta	83	5,62%
8. Djeca civilne žrtve rata	43	2,91%
9. Djeca iz višečlanih porodica	321	21,74%
10. Djeca koja su smještena u kolektivnim izbjegličkim centrima	14	0,94%
11. Djeca romske populacije	12	0,81%
12. Djeca braća i sestre djece sa posebnim potrebama	29	1,96%
13. Posebno nadarena djeca	43	2,91%
14. Djeca iz Fondovog projekta „Rano otkrivanje djece sa p.p. -2009.“	11	0,74%
nepoznato	6	0,4%

Uzrast djece učesnika projekta u 2010.godini⁵

uzrasna dob djece			
	uzrasna dob	nom	%
1.	6 god.	27	1,85
2.	7-10 god.	216	14,80
3.	11-15 god.	1006	68,80
4.	15-17 god.	191	13,06
5.	17-19 god.	12	0,80
6.	Više od 19 god.	4	0,30
7.	nepoznato	6	0,40

⁵ Prema podacima JFDZ

OSOBLJE

Struktura stručnog osoblja u Projektu u 2010.godini⁶

Stručno osoblje	Broj
vaspitač	131
koordinator	12
sportski animator	25
Medicinski tim (ljekar i med. sestra)	24
Studenti	35
spoljni i stručni saradnici Fonda	5
Ukupno	232

Broj roditelja učesnika u Projektu	86

Iz pregleda stručnog osoblja angažovanog u 2010. godini vidljivo je da je svaka smjena, bilo ih je dvanaest, imala koordinatora, ljekara i medicinsku sestru, 11 vaspitača, po 2 sportska animatora i po 3 studenta-volontera. Ukupan broj angažovanih stručnih radnika u samom kampu u 2010.godini je 232 i 86 roditelja koji su u pratnji djece boravili u kampu.

REALIZACIJA CILJEVA

Prava djece, kako ih prvi put utvrđuje UN Konvencija o pravima djeteta, samo su potrebe koje svakom djetetu treba obezbijediti na njegovom putu odrastanja.

Rast i razvoj djeteta, od njegovog rođenja do punoljetstva, uključuje i učenje društvenih vrijednosti i normi, koje će mu omogućiti da bude aktivan subjekt u društvu ne samo danas, već i sutra u svijetu odraslih.

Kamp je upravo mjesto gdje djeca dolaze iz različitih sredina, po osnovama koje mogu biti vrlo različite, različitog su uzrasta, različitih interesovanja, drugačijih očekivanja od kampa na samom dolasku u Kumbor. Mnoga djeca se prvi put, dolaskom u kamp odvajaju od roditelja, braće i sestara, za sve njih kamp je velika promjena u svakom smislu koje oni za vrijeme boravka savladaju veoma uspješno i žele ponovo da dođu i ističu da im teško pada rastanak sa drugovima koje su upoznali.

Pri formiranju smjena stručna služba Fonda vodi računa o ravnopravnoj regionalnoj zastupljenosti, što znači da se smjene formiraju na način da su u istom periodu prisutna djeca iz različitih opština, što omogućava upoznavanje i druženje djece iz svih dijelova Republike Srpske. Tako npr. u 9.smjeni od 12 - 21.8.2010.godine u kampu su boravila djeca iz Šipova, Banje Luke, Foče, Bileće, Pelagićevo, Donjeg Žabara i Nevesinja.

Za svaku smjenu Stručna služba fonda blagovremeno napravi raspored i o tome obavijesti sve realizatore projekta, tako da svi znaju koji broj djece i iz kojih opština i

⁶ Prema podacima JFDZ

kojih organizacija i u kojem periodu borave na moru, ko je koordinator u smjeni i imena ljudi, stručnih saradnika i vaspitača.

Primjera radi u okviru Treće smjene, 19-28.6.2010.godine, u Kumboru su boravila djeca iz devet opština Republike Srpske i to iz: Kotor Varoši, Banja Luke, Kozarske Dubice, Prijedora, Jezera, Doboja, Trnova, Kalinovika i Ljubinja.

- 137 djece
- 12 vaspitača
- 13 roditelja
- 1 koordinator
- 2 sportska animatora
- 1 ljekar
- 1 medicinska sestra
- 2 studenta

Imajući u vidu učesnike smjene, jedan od prioritenih zadataka stručnog osoblja i vaspitača je uključivanje što većeg broja djece u grupne aktivnosti prilagođene njihovom uzrastu i njihovim potrebama. I upravo kroz ove zajedničke aktivnosti djeca se podstiču na saradnju i zajednički rad, uče o toleranciji i razlikama po raznim osnovama.

Pri dolasku u kamp ekipe se formiraju uglavnom po mjestu prebivališta djece, međutim vrlo brzo, ekipe se formiraju upravo po njihovim interesovanjima, zajedničkim afinitetima i prepoznavanju mogućnosti da kao grupa pokažu najbolje što mogu na teme koje dogovaraju sa vaspitačima i animatorima u kampu.

A to je upravo jedan od osnovnih ciljeva njihovog boravka - razvijanje duha zajedništva i pripadnosti vršnjačkoj grupi.

Prema pokazateljima Javnog fonda dječije zaštite, realizacija postavljenih ciljeva vidljiva je iz analiza koje je uradila Stručna služba Fonda tako da

Адаптација

- ▶ Није имало проблема у путу – 96,10%
- ▶ Без проблема у адаптацији у новом окружењу – 98,60%
- ▶ Без новоевидентираних здравствених тегоба – 93,70%
- ▶ Учествовало у активностима -92,20% (52,10 активно)
 - спорт -32,65% ,
 - културно –забавне активности -28,40%
 - радионице -23,90%

Комуникација

- ▶ Остварило комуникацију са осталом дјецом из смјене -70% (17,60% - у оквиру групе)
- ▶ Кооперативан однос са осталом дјецом - 88,50%
- ▶ Кооперативан однос са васпитачем -97%
- ▶ Уочене промјене у понашању -24,86% (побољшање)
- ▶ Туговало због повратка кући (32%)

Манифестни облици промјена на боље код дјеце:

- ▶ * Флексибилност и „отвореност“ дјеце која су се раније повлачила.
 - ▶ * Изражена друштвеност, комуникативност.
 - ▶ * Побољшање у понашању дјеце са иначе проблематичним понашањем.
 - ▶ * Побољшање општег здравственог стања дјеце.
 - ▶ * Осмијех, срећа и задовољство који се виде на лицу сваког дјетета.

 - ▶ * Превазилажење сепарационе кризе код дјеце која се први пут одвајају од родитеља.
 - ▶ Развијање осјећања припадности вршњачкој групи.
 - ▶ * Развијање креативности дјеце кроз разне активности (радионице).
 - ▶ * Стицање нових вјештина (нпр. пливање).
 - ▶ * Стицање здравих навика (нпр. јутарња гимнастика).
 - ▶ * Боља исхрана.
 - ▶ * Рехабилитација дјеце са посебним потребама и дјеце са хроничним здравственим проблемима.
 - ▶ * Позитиван исход процеса инклузије у пројекту- стављање дјеце са посебним потребама у исто окружење са здравом дјецом има за исход, с једне стране, да дјеца са посебним потребама имају могућност посматрања, имитирања и дотицаја са другом дјецом.
- Са друге стране, заједничке активности истих доприносе разбијању предрасуда о дјеци са посебним потребама код здраве дјеце.

Jedan od pokazatelja uspješnosti realizacije projekta svakako je i broj djece koja nauče plivati, što se vidi iz tabele kojom je Javni fond dječije zaštite dao sumarne podatke za cijelu godinu.

SUMIRANI PODACI „ŠKOLA PLIVANJA 2010.“

D a n	neplivači			plutači			plivači			strah vode	od	ukupno testirano	
	dpp	td	ukup.	dpp	td	ukup	dpp	td	ukup			nom	%
I	167	786	953	21	120	141	6	354	360	77		1454	98.5
X	68	98	166	36	160	196	82	893	974	15		1336	90.5
	82% manji broj neplivača			28% veći broj plutača			63% veći broj plivača			62 80,5%			

Karakteristike "Škole plivanja":

- Prvi dan - od ukupnog broja djece u projektu: 64,6% su bili neplivači, plivači 24,4%, 9,6% plutači i (za 1,5% nema podataka);
- Posljednji dan: 90,4% ukupnog broja djece, tj. 1334 djece su plivači ,
- 90,5% polaznika "Škole plivanja" je savladalo vještinu plivanja.
- 80,5% djece koje su imala strah od vode su savladali isti

Pri tome je važno napomenuti kako boravak na moru djece sa posebnim potrebama, ne samo da pozitivno utiče na njihovo zdravstveno stanje, već što je vrlo važno omogućava i podstiče njihovo uključivanje u igru i rad sa njihovim vršnjacima.

Ako se ima u vidu da je u 2010.godini u kampu boravilo oko 1500 djece, te da je to deveta godina organizovanog boravka djece na moru, onda je jasno da je projektom

obuhvaćen veliki broj djece iz Republike Srpske. Prema podacima Fonda, ukupno je od 2002 - 2010.godine projektom obuhvaćeno 14.031 osoba, i to 11.741 dijete i 2272 odraslih.

Projekat ima razvojni karakter i sa svakom godinom primijetna su dodatna ulaganja kako bi boravak i djece i osoblja bio što kvalitetniji. Ulaganja se ne odnose samo u smještajne kapacitete, već istovremeno i na nove sadržaje koji će kvalitetno ispuniti vrijeme boravka na moru. Javni fond dječije zaštite i resorno ministarstvo u saradnji sa centrima za socijalni rad ulažu velike napore ne samo da se projekat održi, već da isti svakom godinom bude kvalitetniji. Primijetno je i značajano angažovanje nekih opština u pripremi i organizovanju djece iz lokalne zajednice za odlazak na more, koje kupovinom majica, kačketa i materijala potrebnog za njihovo angažovanje u različitim radionicama - bojice, flomasteri, lopte isl. daju svoj doprinos da se djeca osjećaju bolje, ne samo zbog kupljenog, koje je uvijek dobro došlo, više zbog samog osjećaja da i u njihovoj opštini brinu o njihovom odlasku u kamp.

RAZGOVORI SA UČESNICIMA KAMPA

RAZGOVOR SA DJECOM

Svaki boravak u kampu ombudsman za djecu je koristila i za razgovor sa djecom. Obično po grupama, prema uzrastu, u vreme poslijepodnevnog odmora organizovan je razgovor sa djecom o njihovim pravima uopšte, a posebno o onima koja se tiču škole, ali i boravka u kampu. Neka djeca su vrlo otvoreno razgovarala o različitim situacijama sa kojima se susreću i gotovo sva njihova pitanja i komentari vezani su za njihovo obrazovanje, školsku disciplinu, odnos sa nastavnicima, fizičko vaspitanje, nasilje u školi...

Prema njihovim izjavama, djeca su prošla različite radionice o svojim pravima, međutim situacije u praksi teško dovode u vezu sa pravima koja imaju.

Djeca o boravku u kampu redom izražavaju svoje zadovoljstvo i svoje očekivanje da će opet doći. Kao najbolje u kampu najčešće navode činjenicu da su upoznali mnogo novih drugova, da im je u kampu bilo lijepo, da su naučili plivati.

Nemaju primjedbe na odnos osoblja prema njima, prije svega njihovih vaspitača, ali ni studenata volontera angažovanih za rad sa njima u toku desetodnevnog boravka.

Na pitanje šta bi promjenili, najčešće odgovaraju - da ne bi ništa promjenili, a neki od njih predlažu:

- da mogu otići u šetnju izvan kampa,
- da se organizuje izlet brodom,
- da kasnije idu na spavanje, iza 23h,
- da kasnije ustaju, iza 7h.

RODITELJI

koji su boravili u kampu izražavaju svoje zadovoljstvo što je i njima kao roditeljima omogućeno da u pratnji svoje djece borave na moru. U organizovanju kampa vide velike mogućnosti za svu djecu, prije svega kao doprinos poboljšanju njihovog zdravstvenog stanja ali i u činjenici da su zajedno, pod istim uslovima i u aktivnostima prilagođenim svim učesnicima.

U namjeri da i sami daju svoj doprinos kvalitetnijem organizovanju kampa, predlažu

- da djeca sa posebnim potrebama budu u pretežnom dijelu u više smjena,
- da se smjene djece sa posebnim potrebama ne organizuju na početku niti na kraju ljetovanja-početak juna i sredine septembra,
- da se za vrijeme boravka djece sa posebnim potrebama obezbijedi prisustvo potrebnih stručnjaka različitih profila, defektolog, logoped i sl, kako bi se vrijeme provedeno na ljetovanju istovremeno iskoristilo i za pomoć stručnjaka.

OSOBLJE

koje boravi u kampu su stručnjaci različitih profila: ljekari, socijalni radnici, prosvjetni kadar, psiholozi, pedagozi, defektolozi koji dolaze iz različitih opština i svi su u funkciji vaspitača djeci na moru.

U svakoj smjeni pored stručnjaka sa dugogodišnjim iskustvom, angažovani su i studenti-volonteri koji su odlični saradnici djeci, i kojima bi ovo angažovanje trebalo biti preporuka za trajno zaposlenje.

Osoblje u kampu ima samo pohvale za projekat u cjelini, iznoseći svoje očekivanje da će projekat svakom godinom obuhvatiti veći broj djece na način da se postojeći kapaciteti kampa mogu koristiti izvan do sada korišćenog termina 1.6. - 15.9.

Radi unapređenja kvaliteta boravka djece na moru, između ostalog predlažu:

- da dokumentacija koja prati djecu, prije svega ona koja se tiče zdravstvenog stanja svakog djeteta, mora biti kompletnija,
- da je neophodno pored ljekara i medicinske sestre angažovati i druge stručnjake zavisno od potreba korisnika u smjeni,
- veće angažovanje lokalne zajednice u pripremi djece za dolazak u kamp.

Projekat "Socijalizacija djece Republike Srpske" koji godinama realizuje Javni fond dječije zaštite i Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite jedan je od rijetkih projekata u Bosni i Hercegovini sa tako postavljenim ciljem koji će u 2011.godini obilježiti deset godina svoga rada.

Deset godina rada na jednom zadatku dovoljno je dug period za analizu po raznim osnovama. Stručna služba Fonda, upravo u namjeri unapređenja sadržaja i kvaliteta kampa je napravila analizu po raznim osnovama od broja učesnika po godinama, strukture djece i osoblja do ostvarenih ciljeva u različitim oblastima. Sve to govori o ozbiljnosti pristupa u realizaciji ovog odgovornog zadatka. Evaluaciju efekata projekta radio je i Fakultet političkih nauka Banja Luka - katedra za Socijalni rad, a Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite vrši nadzor nad realizacijom projekta.

Mnoga djeca prvi put odlaze od kuće i napuštaju svoje porodice, sa drugovima i sa osobljem upoznaju se tek kad krenu na put. Osoblje koje boravi sa djecom na moru na sebe je preuzelo veliku obavezu i odgovornost, s obzirom da su u posebnim uslovima vaspitači djeci, koju vrlo često prvi put vide.

Projekat je za sve opravdao svoje postojanje. Resorno ministarstvo i Javni fond dječije zaštite čine ogromne napore da se projekat ne samo održi, već i da ima razvojni karakter. Ali projekat daje mogućnosti da pored organizatora i mnoge druge institucije i organizacije u dogovoru i saradnji sa organizatorom daju svoj doprinos da boravak djece na moru bude sadržajni. To ne zahtijeva uvijek finansijska sredstva, ali zahtijeva brigu i pažnju koja je djeci potrebna i koja im puno znači.

Radi unapređenja kvaliteta boravka djece u kampu, predlažem:

- da pripreme djece za odlazak na ljetovanje u lokalnim zajednicama počnu na vrijeme kako bi se izbjegle situacije da dijete ne može da putuje zbog putne isprave ili materijalne situacije u porodici,
- da djeca iz iste porodice ne borave u istom periodu na ljetovanju, ako za to ne postoji posebno opravdan razlog, jer se time umanjuju efekti socijalizacije što je osnovni cilj projekta,
- da drugi put iz jedne lokalne zajednice mogu ići djeca tek pošto sva djeca koja ispunjavaju zakonom utvrđene uslove prođu ovaj program, ne računajući djecu sa smetnjama u razvoju, i djecu, za koje se boravak na moru cijeni posebno opravdanim,
- da djeca sa smetnjama u razvoju čine većinski dio u najmanje dvije smjene, te da se za to vrijeme obezbijedi prisustvo potrebnih stručnjaka, kako bi se vrijeme kada su djeca na moru zajedno sa roditeljima iskoristilo i za pomoć stručnjaka koja je njima neophodna,
- da se omogući da organizovane grupe djece, predstavnici svojih lokalnih zajednica prepoznatljivi po aktivnostima kojima se bave budu dio projekta,
- da program radionica uključi vršnjačku edukaciju što će omogućiti djeci da nauče svoje vršnjake onome što oni dobro znaju, npr neku igru ili ples, rad na računaru i sl, naravno na dobrovoljnoj osnovi i u slobodno vrijeme,

- da posjeta mjestu bude omogućena u dogovoru sa vaspitačem i obavezno u pratnji odraslih,
- da Javni fond pozove opštine na veće angažovanje u pripremi djece kako bi se izbjegle situacije da se djeca iz jedne opštine prepoznaju po neangažovanju lokalne zajednice-majice, kačketi, hrana za put, didaktički materijal jer i samo nešto od navedenog dovoljan je znak pažnje koju djeca trebaju.

Ombudsman za djecu

mr Nada Grahovac

